

## MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINING BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAHBARNING ROLI

**Ruxsora Ibragimova Sur'at qizi**

Yunusobod tumani 53-son DMTT direktori

**Annotatsiya:** Ushbu maqola ta'lim tashkilotlarida boshqaruv usul va uslublarini takomillashtirish haqida bo'lib mavzu yuzasidan tadqiqotchi olimlarning fikr va mulohazalari chuqur o'rganib chiqildi. Boshqaruv samaradorligini yanada oshirish haqida ma'lumot berilgan.

**Kalit so'zlar:** boshqaruv, takomillashtirish, ta'lim jarayoni, ta'lim tashkilotlari, ta'lim samaradorligi, raqamli texnologiya vositalari, pedagoglar, ta'lim boshqaruv.

**Аннотация:** В статье рассматривается совершенствование методов и технологий управления в образовательных организациях. В статье подробно изучены мнения и взгляды учёных-исследователей по данному вопросу. Представлена информация о дальнейшем повышении эффективности управления образованием.

**Ключевые слова:** управление, совершенствование, образовательный процесс, образовательные организации, эффективность образования, цифровые технологические инструменты, педагоги, образовательный менеджмент.

**Abstract:** This article is about improving management methods and techniques in educational organizations, and the opinions and opinions of research scientists on the subject have been studied in depth. Information is provided on further improving the effectiveness of educational management in management.

**Keywords:** management, improvement, educational process, educational organizations, educational effectiveness, digital technology tools, educators, educational management.

**Maktabgacha ta'limda rahbarning boshqaruvi:** Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rahbar boshqaruv faqatgina ma'muriy vazifalarni bajarishdan iborat emas. Bu, avvalambor, bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan murakkab va mas'uliyatli jarayon. Rahbarning boshqaruvi pedagogik jarayon, xodimlar bilan ishlash, resurslardan foydalanish va tashqi hamkorlik kabi ko'plab jihatlarni qamrab oladi.

**O'quv dasturlarini joriy etish va moslashtirish:** Rahbar milliy ta'lim standartlari asosida MTTning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda o'quv dasturlarini tanlaydi, joriy etadi va ularning samaradorligini nazorat qiladi. Bolalarning yoshiga, rivojlanish darajasiga va individual ehtiyojlariga mos keladigan dasturlarni tanlash muhim.

**Metodik ta'minot:** Pedagoglarga zamonaviy pedagogik metodlar, texnologiyalar va didaktik materiallar bilan ishlashda metodik yordam ko'rsatishni tashkil etadi. Yangi usullarni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish uchun sharoit yaratadi.

**Faoliyatni tahlil qilish va baholash:** Bolalarning rivojlanishi, pedagogik jarayonning samaradorligi va tarbiyachilarning faoliyatini muntazam tahlil qilib boradi. Aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha choralar ko'radi.

**Innovatsiyalarni qo'llash:** Raqamli texnologiyalar, STEAM yondashuvi, loyiha asosida o'qitish kabi innovatsion usullarni maktabgacha ta'limga joriy etishni qo'llab-quvvatlaydi va yo'naltiradi.

**Xodimlar Bilan Ishlash (Inson Resurslari Boshqaruvi):**

**Kadrlar tanlash va joylashtirish:** Rahbar malakali va fidoyi pedagoglarni, yordamchi xodimlarni tanlash va ularni o'z o'rniga qo'yishda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda shaxsiy va kasbiy fazilatlariga alohida e'tibor qaratiladi.

**Kasbiy rivojlantirish:** Xodimlarning doimiy ravishda malaka oshirishlari, yangi bilimlarni egallashlari va ko'nikmalarini takomillashtirishlari uchun tizimli ish olib boradi. Ichki va tashqi seminarlar, treninglar, tajriba almashish tadbirlarini tashkil etadi.

**Motivatsiya va rag'batlantirish:** Xodimlarni samarali ishlashga undash uchun moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimini joriy etadi. O'z vaqtida minnatdorlik bildirish, yutuqlarni e'tirof etish, ish joyida ijobiy muhit yaratish muhimdir.

**Jamoda sog'lom muhit yaratish:** Ishchilar o'rtasida o'zaro hurmat, hamkorlik va qo'llab-quvvatlash muhitini shakllantirish. Konfliktli vaziyatlarni o'z vaqtida hal etish.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim jarayonini boshqarishning samarali mexanizmlarini joriy etish o'sib kelayotgan yosh avlodni ma'naviy-axloqiy va intellektual rivojlantirishni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarishning eng muhim sharti hisoblanadi, shuningdek, o'quv-tarbiya jarayonida ta'limning innovatsion shakllari va usullarini qo'llashga ko'maklashadi. Ta'lim tizimidagi islohotlar yoshlarni hayotga moslashtirish, ta'limga oid dasturlarni mustaqil tanlash hamda amalda qo'llash uchun ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy, tashkiliy, psixologik-pedagogik va boshqa shart-sharoitlarni yaratishni, oila, jamiyat, davlat oldidagi o'z mas'uliyatini anglovchi barkamol insonni tarbiyalashni nazarda tutadi. Ta'lim jarayonini boshqarish va uning sifatini oshirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash juda muhim hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayonda tarbiyalanuvchilar faoliyatiga yangilik, o'zgartirishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir tarbiyalanuvchilar faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Bu usullardan foydalanganda bilim olish tarbiyalanuvchilar i uchun qiziqarli mashg'ulotga aylanadi. Innovatsion texnologiya – ta'lim samaradorligini oshiruvchi omillardan foydalanish, turli pedagogik jarayonlarni loyihalash va amalda qo'llash orqali bilim egallashni takomillashtirish usullari. Uning asosiy maqsadi ta'lim jarayonida o'qituvchi va bilim oluvchi faoliyatiga yangilik, o'zgartirishlar kiritish bo'lib, interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir bilim oluvchining faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda tarbiyalanuvchilar va pedagoglar yordami va hamkorligida mustaqil ishlash ko'nikma va malakalariga ega bo'ladilar. Bu usullardan foydalanganda bilim olish qiziqarli mashg'ulotga aylanadi.

Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini ta'minlash maqsadida o'quv tarbiya jarayonida interfaol metodlardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga qo'yilmoqda. Shuni aytish kerakki ta'lim samaradorligini oshirishda yana quyidagilarga e'tibor berish lozim!

#### **Zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonlariga joriy etilishi:**

- talabaga kasbiy bilimlarni egallashiga;
- o'rganilayotgan hodisa va jarayonlarni modellashtirish orqali fan sohasini chuqur o'zlashtirilishiga;
- o'quv faoliyatining xilma-xil tashkil etilishi hisobiga talabaning mustaqil faoliyati sohasining kengayishiga;

- interaktiv muloqot imkoniyatlarining joriy etilishi asosida o'qitish jarayonini individuallashtirish va differensiyalashtirishga;
- sun'iy intellekt tizimi imkoniyatlaridan foydalanish orqali talabning o'quv materiallarini o'zlashtirish strategiyasini egallashiga;
- axborot jamiyati a'zosi sifatida unda axborot madaniyatining shakllanishiga; • o'rganilayotgan jarayon va hodisalarni kompyuter texnologiyalari vositasida taqdim etish,

Ta'lim jarayonida Internet saytlaridan foydalanish imkoniyatlarini, uning samaradorligini aniqlashda avval Internet xizmatining turlari va ularning xarakterini aniqlab olish nihoyatda muhimdir. Aynan ana shu aniqlangan ma'lumotlar Internet tarmog'ida ishlashning tashkiliy jihatdan shakli va usullarini ajratib olishga yordam beradi. Klassifikatsiyalashga asos qilib internetning ishlash uslubini olish mumkin. Bu holda Internet server xizmatlarini ikkiga: axborotli va kommunikatsion xizmat turlariga ajratish kerak.

### **Samarali rahbar boshqaruvining afzalliklari:**

- **Yuqori ta'lim sifati:** Bolalar uchun qulay va rivojlantiruvchi muhit yaratiladi, bu esa ularning intellektual, jismoniy va ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.
- **Xodimlarning yuqori motivatsiyasi:** Xodimlar o'z ishlaridan qoniqish hosil qiladilar, kasbiy o'sishga intiladilar va ishga mas'uliyat bilan yondashadilar.
- **Optimal resurslardan foydalanish:** Moliyaviy va moddiy-texnik resurslar samarali boshqariladi, bu esa MTTning barqaror faoliyatini ta'minlaydi.
- **Ijobiy imij:** MTTning jamiyatdagi obro'si oshadi, ota-onalar va jamoatchilikning ishonchini qozonadi.

Xulosa qilib aytganda, Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida (MTT) **rahbarning boshqaruvi** muassasaning umumiy samaradorligi va eng muhimi, bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu shunchaki ma'muriy vazifalarni bajarish emas, balki chuqur **pedagogik boshqaruv** bo'lib, uning asosi bolalarning salomatligi, ta'lim-tarbiyasi va kelajakdagi muvaffaqiyatiga qaratilgan. Maktabgacha ta'limda rahbarning boshqaruvi nafaqat ma'muriy, balki, eng muhimi, **pedagogik boshqaruv** bo'lib, uning asosiy maqsadi har bir bolaning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish uchun qulay shart-sharoitlar yaratishdir.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risi"da O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 08.10.2019-yildagi PF-5847-son
2. F.U.Tursunov, SH.R.Baxriddinov "Oliy ta'lim muassasasida innovatsion jarayonlarni boshqarishda muammolar". Eurasian Journal Of Academic Research elektron jurnal. 2022 14- aprel. [www.in-academy.uz](http://www.in-academy.uz)
3. Valiyeva F.R., Sharipova G.N. Innovative technologies in improving the management of preschool educational organizations//International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE) DOI:10.9756/INTJECSE/V14I5.94 ISSN: 1308-5581 Vol 14, Issue 05 2022
4. Abdullayeva N.Sh. Leader competency and its specific characteristics in managing the school education system// American Journal Of Social Sciences And Humanity Research eISSN:2771-2141Pages:152-158|Crossref DOI:https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume04Issue02-23 Published Date: 2024-02-29http://theusajournals.com/index.php/ajsshr/article/view/2548
5. Abdullayeva N.Sh. Improving the preschool education system on the basis of cluster technologies// Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation, B. 36872-36886 2021 y